

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ**

Державний біотехнологічний університет

**Факультет менеджменту, адміністрування
та права**

Кафедра менеджменту, бізнесу і адміністрування

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
ЗА ПЕРШИМ (БАКАЛАВРСЬКИМ) РІВНЕМ
ВИЩОЇ ОСВІТИ**

**Для здобувачів спеціальності
073 «Менеджмент»**
форми навчання денна та заочна

Харків, 2023

Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет менеджменту, адміністрування та права
Кафедра менеджменту, бізнесу і адміністрування

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
ЗА ПЕРШИМ (БАКАЛАВРСЬКИМ) РІВНЕМ
ВИЩОЇ ОСВІТИ**

**Для здобувачів спеціальності
073 «Менеджмент»
*форми навчання денна та заочна***

Затверджено рішенням Науково-методичної
ради факультету менеджменту,
адміністрування та права
Протокол № 7
від 23.03.2023р.

Харків, 2023

УДК

Схвалено
на засіданні кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування
(протокол № 9 від 22.03.2023 року)

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Данько Ю.І., проректор з наукової роботи Сумського національного аграрного університету, д-р екон. наук, професор;

Ніценко В.С. – доктор економічних наук, професор кафедри бухгалтерського обліку, аналізу и аудиту Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

Методичні вказівки до виконання та захисту кваліфікаційної роботи за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти: для здобувачів спеціальності 073 «Менеджмент» денної та заочної форми навчання / укладачі Гацько А.Ф., Гуторова О.О., Сагачко Ю.М., Смігунова О.В., Ткачова С.С. Харків: ДБТУ, 2023. 81 с.

Узагальнено та систематизовано навчально-методичний матеріал щодо кваліфікаційної роботи, показано особливості проектування за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти, розкрито вимоги до оформлення, рецензування та захисту виконаної роботи.

Призначені як для здобувачів вищої освіти, так і для професорсько-викладацького складу для використання на всіх етапах виконання кваліфікаційної роботи.

Відповідальна за випуск: к.е.н., доцент Смігунова О.В.

© Гацько А.Ф., Гуторова О.О., Сагачко Ю.М., Смігунова О.В.,
Ткачова С.С..

ЗМІСТ

Вступ	5
1. Загальні положення	7
2. Вимоги до кваліфікаційної роботи	13
2.1. Структура кваліфікаційної роботи і загальні вимоги до її структурних частин	13
2.2. Вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи ...	22
2.3. Захист кваліфікаційної роботи.	33
3. Тематика кваліфікаційних робіт	45
4. Порядок подання кваліфікаційної роботи для перевірки рівня її унікальності та виявлення академічного плагіату	46
Додатки	

ВСТУП

Закон України «Про вищу освіту» характеризує бакалавра як освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти особи, яка на основі повної загальної середньої освіти здобула базову вищу освіту, фундаментальні і спеціальні уміння та знання щодо узагальненого об'єкта праці (діяльності), достатні для виконання завдань та обов'язків (робіт) певного рівня професійної діяльності, що передбачені для первинних посад у певному виді економічної діяльності.

Відповідно до освітньої програми та навчального плану підготовки студентів за освітнім ступенем «Бакалавр» за спеціальністю 073 «Менеджмент» передбачено виконання здобувачами кваліфікаційної роботи. Виконання кваліфікаційної роботи є завершальним етапом навчання студента у закладі вищої освіти за ступенем вищої освіти «бакалавр» та кінцевим результатом його самостійної індивідуальної навчально-дослідницької діяльності, яке підводить підсумки вивчення ним різноманітних навчальних дисциплін, проходження переддипломної практики, що передбачені навчальним планом підготовки.

Письмова кваліфікаційна робота, що виконується здобувачем рівня підготовки «бакалавр», є важливою формою підготовки та підсумкової атестації студента за освітньою програмою, на підставі яких Екзаменаційна комісія (ЕК) визначає відповідність знань випускника освітньому рівню бакалавра та його здатність до самостійної роботи у сфері менеджменту.

Методичні рекомендації до виконання та захисту кваліфікаційної роботи за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти для здобувачів спеціальності 073 «Менеджмент» підготовлені з врахуванням положень Законів України «Про вищу освіту», Стандарту вищої освіти України з підготовки

фахівців за вищезазначеною спеціальністю, затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України 29.10.2018 № 1165, Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів Державного біотехнологічного університету.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Кваліфікаційна робота виконується на основі поглибленого вивчення чинного законодавства України з питань діяльності організацій, спеціальної вітчизняної та зарубіжної літератури, передового досвіду з проблеми, яка вивчається, а також результатів досліджень реального об'єкта, що здобувач виконав особисто.

Кваліфікаційна робота має передбачати розв'язання складного спеціалізованого завдання або практичної проблеми в сфері управління, що характеризується комплексністю і невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів економічної науки.

Головною **метою виконання** кваліфікаційної роботи є завершення формування інтегральної компетентності здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук

Метою захисту кваліфікаційної роботи є демонстрація студентом сформованих впродовж всього періоду навчання загальних та спеціальних (фахових) компетентностей, зокрема:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- здатність до проведення досліджень на відповідному

рівні;

- здатність генерувати нові ідеї (креативність);
- здатність визначати та описувати характеристики організації;
- здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища;
- здатність визначати перспективи розвитку організації;
- вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними;
- здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту;
- здатність планувати діяльність організації та управляти часом;
- здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

Перед написанням кваліфікаційної роботи студент має ознайомитися з основними вимогами до її виконання.

Актуальність теми – тема кваліфікаційної роботи на здобуття ОС «бакалавр» має відповідати сучасним потребам розвитку діяльності підприємств та організацій, а питання, що розкриваються в роботі, бути важливими для розуміння завдань діяльності управлінців чи менеджерів різних рівнів управління.

Достатній теоретичний рівень – тема кваліфікаційної роботи має бути розкрита на сучасному рівні розвитку науки з організації та управління діяльністю суб'єктів господарювання. Студент має викласти розуміння основних понять і термінів, що стосуються проблематики кваліфікаційної роботи, включати у зміст матеріалу тільки об'єктивні факти і реальні практичні приклади, а висновки та положення її мають ґрунтуватися на положеннях відомих економічних теорій та механізмах управлінських технологій.

Дослідницький характер – кваліфікаційна робота має містити результати власних теоретичних і прикладних досліджень та: свідчити про поглиблене вивчення спеціальної вітчизняної та зарубіжної літератури, передового досвіду з обраної проблеми; узагальнювати систематизацію та аналіз різних думок і підходів, формулювання власної точки зору на досліджувану проблему; містити результати порівняння теоретичних поглядів вчених і кращих практик вітчизняних і зарубіжних фірм, а також обґрунтовані висновки та пропозиції;

Грамотність оформлення. – кваліфікаційна робота на здобуття ОС «бакалавр» має бути написана державною мовою, науковим стилем, логічно й аргументовано. У роботі мають бути відсутніми граматичні та стилістичні помилки; слід дотримуватися правил цитування, оформлення посилань на літературні джерела та їх списку.

Кваліфікаційна робота як метод оцінювання рівня якості підготовки має продемонструвати, що здобувач володіє системою спеціальних знань, які здобуті у процесі навчання та практичної підготовки на рівні новітніх досягнень науки у предметній області діяльності, що є запорукою його професійної діяльності. Для досягнення поставлених цілей здобувачі повинні вирішувати такі завдання:

◆ з урахуванням рекомендованої кафедрою тематики кваліфікаційних робіт, сфери наукових і практичних інтересів здобувача, актуальних проблем менеджменту обрати тему кваліфікаційної роботи, визначити об'єкт і предмет дослідження;

◆ оцінити ситуацію, яка склалася в певній організації організації, виявити проблеми, деталізувати ієрархію взаємопідпорядкованих проблем, самостійно поставити цілі і завдання своєї роботи, визначити їх місце в ряду взаємопов'язаних проблем;

◆ проявити комунікаційні та організаційні здібності щодо отримання необхідної інформації, показати вміння працювати в науковому чи виробничому колективі;

◆ застосувати на практиці отримані теоретичні знання дисциплін навчального плану, обґрунтувати вибір методичних інструментів вирішення поставлених завдань;

◆ сформулювати критерії оцінки досягнення цілей і завдань роботи, а також визначити основні обмеження з їх реалізації, залучити необхідну навчальну, науково-економічну, нормативно-методичну, статистичну інформацію, документацію первинної звітності, а також отримати необхідну інформацію на базі вибіркового дослідження і спостережень;

◆ застосувати сучасні методи наукових досліджень, висувати альтернативні варіанти вирішення проблемної ситуації з урахуванням факторів невизначеності і ризику і прогнозувати їх можливі наслідки;

◆ визначити умови доцільного використання того чи іншого варіанту вирішення проблеми;

◆ використовувати комп'ютерну та організаційну техніку, пакети прикладних або оригінальних програм, засоби презентації виконаної роботи;

◆ оформити і захистити кваліфікаційну роботу на відкритому засіданні Екзаменаційної комісії.

Кваліфікаційна робота має бути написана державною мовою, науковим стилем, логічно й аргументовано.

Виконання студентом кваліфікаційної роботи передбачає послідовну реалізацію таких етапів:

- вибір теми кваліфікаційної роботи, узгодження її з керівником;

- вибір об'єкта, що виступатиме базою для проведення досліджень;

- пошук, відбір, аналіз і систематизація літературних джерел за темою роботи: законодавчої,

нормативно-правової, спеціальної (наприклад, періодичних видань), підбір необхідного матеріалу;

- складання плану кваліфікаційної роботи;

- розширений пошук інформації, вивчення теоретичних основ обраної теми, корегування, уточнення плану роботи;

- формування бази даних щодо діяльності об'єкта (організації), яка повинна забезпечувати можливість дослідження обраної теми

- обробка, аналіз та узагальнення зібраної інформації теоретичного й практичного характеру із застосуванням методів наукового пізнання;

- написання розділів та підрозділів кваліфікаційної роботи;

- формулювання висновків і рекомендацій, підготовка додатків;

- оформлення списку використаних джерел, додатків, загальне оформлення роботи;

- представлення кваліфікаційної роботи керівнику для підготовки відгуку;

- перевірка кваліфікаційної роботи на ознаки плагіату;

- підготовка презентації кваліфікаційної роботи для захисту;

- рецензування кваліфікаційної роботи;

- попередній захист кваліфікаційної роботи на кафедрі та допуск її до захисту;

- захист кваліфікаційної роботи на засіданні ЕК.

У кваліфікаційній роботі не може бути академічного плагіату, фальсифікації та списування. Кваліфікаційна робота має бути оприлюднена на офіційному сайті закладу вищої освіти або його підрозділу.

На всіх етапах написання кваліфікаційної роботи до захисту студент має право звертатись за консультаціями і порадами до наукового керівника, якого випускаюча кафедра

призначає з числа висококваліфікованих викладачів, а за необхідності з числа провідних спеціалістів виробництва.

Науковий керівник допомагає студентові:

- обрати і правильно сформулювати тему кваліфікаційної роботи;

- визначити джерела пошуку і досліджень;

- скласти план кваліфікаційної роботи і графік її виконання;

- виконати і оформити кваліфікаційну роботу відповідно до встановлених вимог.

Науковий керівник здійснює контроль за своєчасним виконанням студентом графіка підготовки і написання кваліфікаційної роботи, передачею її на рецензію та в екзаменаційну комісію для захисту.

Науковий керівник надає відгук про кваліфікаційну роботу свого студента з рекомендацією її до захисту на засіданні ЕК.

Науковий керівник зобов'язаний:

- ◆ консультувати здобувача при виборі теми роботи та її конкретизації відповідно до теми дослідження;

- ◆ дати студенту до початку проектування вказівки, визначивши обов'язкові вимоги до кваліфікаційної роботи відповідно спеціальності;

- ◆ визначити терміни виконання і оформлення кваліфікаційної роботи;

- ◆ орієнтувати здобувача на прийняття передових та ефективних організаційно-економічних рішень;

- ◆ сприяти в аналізі і систематизації вихідних даних;

- ◆ рекомендувати студенту основну і додаткову літературу і інші джерела по темі кваліфікаційної роботи;

- ◆ направляти роботу студента, залишаючи за ним право на ініціативу і самостійність прийняття рішень;

- ◆ фіксувати ступінь готовності роботи і відзначати відповідність обсягу виконаної роботи календарному плану;

◆ інформувати випускаючу кафедру про хід роботи випускника;

◆ провести перевірку кваліфікаційної роботи на академічний плагіат на етапі загальної перевірки роботи та при виявленні факту академічного плагіату надати мотивовані висновки для розгляду роботи на засіданні кафедри;

◆ перевірити готову кваліфікаційну роботу, підписану студентом. І якщо кваліфікаційна робота виконана у відповідності до встановлених вимог, підписати її і разом із відгуком передати її завідувачу кафедри для передачі на рецензію.

До виконання кваліфікаційної роботи допускаються здобувачі, які успішно склали заліково-екзаменаційні сесії, пройшли виробничу і переддипломну практики.

2. ВИМОГИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

2.1. Структура кваліфікаційної роботи і загальні вимоги до її структурних частин

Структура кваліфікаційної роботи – це чітко регламентована послідовність розміщення її основних складових компонентів довідково-супровідного і змістового характеру. Вона відображає зовнішнє розміщення і внутрішній логічний зв'язок дослідження і свідчить про рівень її загальної методологічної підготовки. Структурна побудова тексту роботи має відповідати загальноприйнятій логіці будь-якої наукової роботи.

Рекомендований загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить – 60 стор. машинописного тексту (не включаючи таблиць і рисунків, що займають окрему сторінку, списку використаних джерел та додатків). Допускається відхилення в межах 10 %.

Кваліфікаційна робота повинна мати наступні структурні частини:

- титульна сторінка встановленого зразка (додаток А);
- завдання на кваліфікаційну роботу (приклад оформлення завдання див. в додатку Б);
- анотація (двома мовами);
- перелік умовних позначень (у разі потреби);
- Зміст
- Вступ
- Розділ 1. Теоретико-методичні основи досліджуваної теми
- Розділ 2. Аналітико-рекомендаційна частина (по об'єкту дослідження)
- Висновки та пропозиції
- Список використаних джерел;
- Додатки (обсяг та перелік встановлюється в залежності від теми кваліфікаційної роботи керівником).

Першою сторінкою є титульний аркуш, який входить до загальної нумерації сторінок, оформляється здобувачем за стандартним зразком (додаток А).

Завдання на кваліфікаційну роботу містить розгорнутий зміст (план) роботи, календарний графік виконання роботи. Завдання затверджується керівником кваліфікаційної роботи та завідувачем випускової кафедри.

В анотації, обсяг якої становить до 800 знаків, зазначаються прізвище та ініціали студента, назва кваліфікаційної роботи, основний зміст і результати дослідження. Ключові слова (специфічні слова – терміни з теми, які найчастіше трапляються в кваліфікаційній роботі) наводяться у називному відмінку. Кількість ключових слів – 5-7. Анотація подається українською та англійською мовами і розміщується на окремому аркуші разом з ключовими словами. Тексти анотацій повинні бути ідентичними.

***Зміст** кваліфікаційної роботи містить назви розділів*

(підрозділів) та сторінки, на яких вони розміщені. Заголовки змісту мають точно повторювати заголовки в тексті. Скорочувати або давати їх за іншою редакцією, послідовністю і підпорядкованістю порівняно з текстом не можна.

У вступі кваліфікаційної роботи зазначаються: проблема, що потребує вирішення, ступінь її дослідження; обґрунтовується актуальність обраної теми, мета і завдання; формулюється об'єкт і предмет дослідження, висвітлюють практичну значущість, методи наукових досліджень, апробація результатів на наукових конференціях.

Актуальність проблеми, яка зумовила вибір теми дослідження (формулюється доцільність роботи для розвитку відповідної проблеми шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими розв'язаннями проблеми). Висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним. Достатньо кількома реченнями висловити головне – суть проблеми або наукового завдання.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію та яке обране для вивчення. Не слід називати об'єктом дослідження конкретне підприємство, організацію, установу чи орган державної влади або його підрозділ, на прикладі якого виконується робота, адже це є базою дослідження.

Предмет дослідження – конкретне завдання, що міститься в межах об'єкта дослідження. Визначаючи об'єкт і предмет дослідження кваліфікаційної роботи, необхідно враховувати, що об'єкт – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення, а предмет міститься в межах об'єкта і визначає тему бакалаврської роботи.

Завдання дослідження визначаються поставленою метою і являють собою конкретні послідовні шляхи вирішення проблеми. Завдання необхідно формулювати

якомога ретельніше, оскільки опис їх вирішення має скласти зміст розділів кваліфікаційної роботи. Кількість завдань відповідає кількості підпунктів у змісті бакалаврської роботи.

Методи дослідження – спосіб набуття достовірних наукових знань, умінь та практичних навичок у різних сферах діяльності. Перелік використаних методів дослідження необхідно подати у зв'язку зі змістом роботи, коротко й змістовно визначаючи, що саме досліджувалось тим чи іншим методом. Це дасть змогу пересвідчитися в логічності й прийнятності вибору саме цих методів.

У вступі слід також навести *результати, отримані у кваліфікаційній роботі*, вказавши на ознаки, що відрізняють їх від наявних в теорії та практиці, тобто навести результати, що містять елементи наукової новизни. Формулювання положень *наукової новизни* повинне мати такі стійкі висловлювання: «особливість результату полягає в «...», «що на відміну від наявних, характеризується...».

Апробація результатів дослідження - дані щодо участі автора в конференціях та публікацій (статті, тези).

Основна частина кваліфікаційної роботи складається з двох розділів: *теоретико-методичного і аналітико-рекомендаційного*, а також підрозділів, які мають бути взаємопов'язані.

Не допускається застосовувати назви «Теоретико-методичний розділ», «Аналітико-рекомендацій-ний розділ».

Матеріал має бути викладеним послідовно і логічно із критичним аналізом теоретичних положень, статистичних даних, інформації різноманітного характеру. У кінці кожного розділу кваліфікаційної роботи формулюються висновки зі стисли викладенням наведених у ньому результатів наукових і прикладних досліджень.

Теоретико-методичний розділ присвячується

теоретичним питанням теми:

- висвітлюються фундаментальні положення економічної науки в цій галузі знань;
- викладається теоретичний огляд та аналіз досліджуваних питань;
- визначається місце проблеми, яка вивчається, в системі менеджменту, взаємозв'язок елементів системи, вплив предмету дослідження на стан економіки;
- аналізується концепція предмету дослідження тощо.

Розділ має містити 3 підрозділи. На початку розділу визначається теоретична сутність досліджуваного процесу, явища, його роль і місце в системі управління підприємством. Аналізуються існуючі точки зору учених стосовно трактування основних категорій та принципів аналізу об'єкта дослідження, полеміка науковців з основних проблем теми кваліфікаційної роботи і аргументується власна точка зору автора кваліфікаційної роботи з питань, що розглядаються. У розділі необхідно охарактеризувати основні методики, використовувані при здійсненні економічного та фінансово-економічного аналізу обраного об'єкта дослідження, їх переваги та недоліки, сформулювати та обґрунтувати власний вибір цих методів та принципів аналізу. Виклад матеріалу у цьому розділі доцільно будувати за принципом поступового звуження діапазону досліджуваних питань так, щоб логічно виділити і постійно тримати в центрі уваги головну, центральну проблему, що є предметом основного аналізу цієї кваліфікаційної роботи;

Порівняння різних поглядів, використання опублікованих статистичних даних із посиланням на джерела є необхідними. Бажано ілюструвати текст графічним матеріалом: схемами, графіками, алгоритмами, діаграмами.

Виконання завдань дослідження неможливе без ознайомлення з основними літературними джерелами з теми кваліфікаційної роботи.

У процесі пошуку літературних джерел слід переглянути всі види джерел, пов'язаних з темою дослідження. У їх число можуть входити матеріали, опубліковані у вітчизняній та зарубіжній періодиці, монографії, інформація, розміщена в мережі Інтернет, звіти про науково-дослідних роботах, дисертації, депоновані рукописи інші різні матеріали. У зв'язку з цим можуть допомогти інформаційні виданнями типу каталогів, які включають в себе не тільки відомості про публікації у пресі, але і короткий огляд їх змісту. У процесі пошуку матеріалів рекомендується широко використовувати можливості інформаційно-пошукових систем, баз і банків даних.

На підставі критичного аналізу літературних джерел розкриваються підходи різних авторів до вирішення досліджуваної проблеми та виокремлюються власні погляди студента.

При цьому повинна надаватись аргументована оцінка і критичний аналіз використаних відомостей. На всі першоджерела, які цитуються або згадуються, обов'язково повинні бути посилання згідно із номерами за переліком використаної літератури, наприклад: В.В. Михайлов [40] вважав, що..., однак окремі автори [27; 64] не поділяють подібну точку зору. Якщо після фрази немає посилання, припускається, що її авторство належить здобувачу, – тому здобувач зобов'язаний вкрай уважно і відповідально поставитись до посилань на джерела інформації.

Посилання на використані джерела інформації (книги, брошури, наукові статті, офіційні документи, відомчі матеріали, веб-сайти) оформлюються у кінці кожного абзацу у квадратних дужках, в яких зазначається порядковий номер

зі списку літератури, наведеного в кінці роботи.

Обсяг першого розділу – 25-30 % загального обсягу кваліфікаційної роботи.

У **аналітико-рекомендаційному** розділі (3 підрозділи) здобувач, використовуючи фактичний матеріал і зібрану інформацію, аналізує та розкриває зміст питань на прикладі конкретних підприємств, установ, організацій. Дослідження проблеми має здійснюватися на основі накопиченого і систематизованого матеріалу, групування та обробки даних, що дозволяє проводити кваліфікований аналіз.

При виконанні аналітико-рекомендаційного розділу здобувач використовує фактичні матеріали, зібрані під час проходження переддипломної практики. Ці матеріали повинні бути достатньо повними і достовірними, щоб на їх базі можна було проаналізувати стан справ, розкрити резерви і намітити шляхи їх використання, а також усунути розкриті недоліки в роботі. Слід уникати непотрібних відомостей, відбираючи тільки ті, які будуть використані для обґрунтування висновків і рекомендацій кваліфікаційної роботи бакалавра.

Аналітико-рекомендаційний розділ кваліфікаційної роботи містить загальну організаційно-економічну характеристику об'єкта дослідження. Наприклад, профіль діяльності, тип виробництва, номенклатуру продукції або послуг, ринки сировини та збуту, позиціонування підприємства в своїй галузі, структуру управління, основні фактори виробничого процесу. Характеристика об'єкта завершується зведеною таблицею динаміки основних економічних показників діяльності за останні два – три роки в порівнянні з середніми значеннями по галузі та аналогічними показниками кращих фірм. Під час характеристики об'єкта аналізу необхідно звернути першочергову увагу на ті сторони роботи, виявити ті її особливості, які мають пряме відношення до теми кваліфікаційної роботи. Аналіз повинен

виявляти невикористані резерви у практиці господарської діяльності підприємства.

Здобувач має висвітлити та узагальнити умови зовнішнього середовища бізнесу, критично проаналізувати позитивні сторони менеджменту на вітчизняних підприємствах і за кордоном, показати можливості підвищення результативності (ефективності) діяльності на обраному об'єкті. Важливою складовою частиною є всебічний розгляд, а головне – оцінка вирішення проблеми на об'єкті дослідження з метою виявлення позитивних сторін і недоліків. Критеріями такої оцінки є рівень відповідності менеджменту ситуації, що склалася, рекомендаціям теорії, методики і прогресивної практики.

Для дослідження впливу різних чинників на процеси і ефективність господарської діяльності використовуються методи порівняльного економічного аналізу, теорії ймовірностей, математичної статистики, методи ситуаційного SWOT-аналізу та моделювання, закон розстановки пріоритетів (ABC розподіл або закон 20/80), математичної теорії ігор, оптимізації соціально-економічних процесів, а також пакети прикладних комп'ютерних програм як інструменти наукового дослідження. В якості результатів дослідження можуть виступати емпіричні, графічні залежності, моделі, схеми, процедури, фінансово-економічні рішення.

Здобувач повинен продемонструвати вміння самостійно виконувати дослідження, застосовувати сучасні економіко-математичні методи, давати науково-аналітичну характеристику явищ, використовувати нові знання для вирішення прикладних проблем менеджменту діяльності. Матеріали цього розділу рекомендується ілюструвати таблицями, графіками, діаграмами, схемами.

У межах другого розділу завданням параграфів, що відповідають за рекомендаційну частину, є розробка

конкретних рекомендацій, пропозицій, моделей розвитку і діяльності організації на базі основних теоретичних положень, методичних підходів, методичного інструментарію, що викладені у першому розділі, а також висновків проведеного аналітичного дослідження.

Обсяг другого розділу – 50-55 % загального обсягу кваліфікаційної роботи.

У Висновках та пропозиціях кваліфікаційної роботи підбиваються підсумки проведеного дослідження, наводяться одержані наукові та практичні результати, рекомендації щодо їх науково-практичного використання.

Формулювання висновків і пропозицій повинно базуватися на матеріалах основної частини роботи відповідно до поставлених завдань. Для формулювання висновків і ґрунтовних пропозицій рекомендується апробація основних положень дослідження на наукових заходах.

Обсяг висновків і пропозицій, зазвичай, не повинен перевищувати 3-4 сторінки.

До переліку інформаційних джерел слід зарахувати джерела, на які в тексті є посилання, а також ті, які використано під час викладу конкретних наукових положень. Список складається із законодавчих актів, нормативних матеріалів, вітчизняної і зарубіжної наукової, спеціальної літератури, фахових видань, інформаційних ресурсів Інтернету і викладається відповідно до стандартів з бібліотечної та видавничої справи. Зразок оформлення інформаційних джерел наведено в додатку Г.

Джерела можна розміщувати одним з таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований під час написання кваліфікаційної роботи), в алфавітному порядку – за прізвищем автора або назвою, у хронологічному порядку.

Кількість використаних джерел нормативно не

врегульовано і залежить від ступеня досліджуваності і складності проблеми. Виходячи з досвіду підготовки кваліфікаційних робіт, рекомендовану кількість позицій використаної літератури з основної частини роботи має бути не менше 50 джерел.

У *додатках* наводяться допоміжні матеріали: копії документів, витяги із законодавчо-нормативних документів, звіти, інструкції, положення, правила, результати соціологічних та маркетингових досліджень, громіздкі таблиці, рисунки тощо. Доцільність додатків визначається автором за погодженням з науковим керівником.

2.2. Вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи

Оформлення кваліфікаційної роботи бакалавра має відповідати загальним вимогам до наукових робіт згідно з державним стандартом ДСТУ 3008:2015 «Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення». Приклад оформлення тексту кваліфікаційної роботи наведений в додатку Д.

Мова кваліфікаційної роботи – державна, стиль – науковий, чіткий, без орфографічних і синтаксичних помилок, послідовність – логічна. Пряме переписування у роботі матеріалів з літературних джерел є неприпустимим.

Текст кваліфікаційної роботи набирають на комп'ютері через 1,5 міжрядкові інтервали (29–30 рядків на сторінці), друкують за допомогою принтера на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм); шрифт текстового редактора – Times New Roman, розмір 14 мм. Допускається розміщувати таблиці й інші ілюстративні матеріали на аркушах формату А3 (не більше ніж 40 рядків на сторінці). Поля: зліва – не менше 25 мм, справа – не менше 10 мм, зверху і знизу – не менше 20 мм.

У великих таблицях і рисунках допускається використання шрифту 12 pt. У цьому випадку заголовки

таблиці або назва рисунку повинні бути виконані цим же шрифтом. У роботі не дозволяється використання напівжирного, підкресленого шрифту або курсиву.

Прізвища, назви установ, організацій, фірм та інші власні назви в тексті кваліфікаційної роботи наводять мовою оригіналу. Допускається транс-літерувати власні назви і наводити назви організацій в перекладі на мову кваліфікаційної роботи, додаючи (при першій згадці) оригінальну назву.

Кожну структурну частину роботи починають з нової сторінки.

Структурні елементи: «АНОТАЦІЯ», «ЗМІСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» не нумерують, а їх назви правлять за заголовки структурних елементів.

Основна частина кваліфікаційної роботи складається з розділів і підрозділів.

Розділи і підрозділи повинні мати заголовки. Заголовки структурних елементів кваліфікаційної роботи і заголовки розділів друкують великими літерами симетрично до тексту по центру сторінки без крапки в кінці, не підкреслюючи. Перенесення слів у заголовках розділів не допускаються. Якщо заголовок складається з двох речень, їх розділяють крапкою.

Заголовки підрозділів слід починати з абзацного відступу і друкувати маленькими літерами, крім першої великої, не підкреслюючи, без крапки в кінці.

Абзацний відступ повинен бути однаковим протягом всього тексту і дорівнювати 1.25 см.

Відстань між заголовками розділу і наступним текстом або заголовком підрозділу має становити один-два інтервали основного тексту. Відстань між підрозділом і наступним текстом має становити один інтервал. Відстань після

закінчення тексту одного підрозділу і назвою наступного підрозділу – два інтервали.

Не допускається розміщувати заголовок підрозділу в кінці сторінки, якщо після них слідує тільки один або жодний рядок тексту.

Нумерація

Нумерація сторінок роботи

Сторінки роботи слід нумерувати арабськими цифрами, дотримуючись наскрізної нумерації впродовж усього тексту роботи. Номер сторінки проставляється у правому верхньому кутку сторінки без крапки в кінці.

Титульний лист включають до загальної нумерації сторінок роботи. На титульному аркуші номер сторінки не ставиться. Номери наступних сторінок проставляють у правому верхньому куті, крапок після них не ставлять. Ілюстрації і таблиці, розташовані на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок роботи.

Нумерація розділів, підрозділів

Розділи і підрозділи кваліфікаційної роботи слід нумерувати арабськими цифрами. Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», без крапки, а потім з нового рядка друкують заголовок розділу великими літерами. Наприклад: РОЗДІЛ 1.

Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, розділених крапкою. Наприкінці номера підрозділу ставиться крапка. Наприклад: «1.1. » (перший підрозділ першого розділу), за якою у тому ж рядку зазначають заголовок підрозділу.

Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Наприкінці заголовка крапку не ставлять.

Скорочення

Слова в тексті і в таблицях скорочувати не

допускається. Виняток становлять скорочення слів і словосполучень, встановлені в державних стандартах або загальноприйнятні в українській мові.

Дозволяється застосовувати скорочення слів і словосполучень, характерні для професійної галузі знань. Записуються такі скорочення одним із двох способів:

1) якщо кожне з них повторюється далі не менш трьох разів, – безпосередньо в тексті (у дужках після повного найменування при першому згадуванні);

2) або в переліку умовних позначень.

Рисунки

Усі графічні матеріали (діаграми, графіки, схеми, фотографії, рисунки, кресленики тощо) повинні мати однаковий підпис «Рис. 2.1.» – перший рисунок другого розділу. Номер рисунка відокремлюють від його назви крапкою.

Рисунок подають одразу після тексту, де вперше посилаються на нього, або якнайближче до нього на наступній сторінці, а за потреби – в додатках до роботи.

Графічні матеріали доцільно виконувати із застосуванням обчислювальної техніки (комп'ютер, сканер, ксерокс тощо) та подавати на аркушах формату А4 у чорно-білому чи кольоровому зображенні.

Рисунки нумерують наскрізно арабськими цифрами, крім рисунків у додатках. Дозволено рисунки нумерувати в межах кожного розділу. У цьому разі номер рисунка складається з номера розділу та порядкового номера рисунка в цьому розділі, які відокремлюють крапкою, наприклад, «Рис. 3.2.» – другий рисунок третього розділу.

Рисунки кожного додатка нумерують окремо. Номер рисунка додатка складається з позначки додатка та порядкового номера рисунка в додатку, відокремлених крапкою. Наприклад,

«Рис. В.1 назва», тобто перший рисунок додатка В.

Назва рисунка має відображати його зміст, бути конкретно та стислою. За потреби пояснювальні дані до рисунка подають безпосередньо після графічного матеріалу перед назвою рисунка.

Назву рисунка друкують з великої літери та розміщують під ним посередині рядка, наприклад,

«Рис. 2.1. Схема устаткування».

Відстань між рисунками і подальшим чи попереднім текстом має бути не менше ніж один інтервал.

Таблиці

Для зручності викладу тексту цифровий матеріал потрібно оформляти в таблицях. Таблицю слід розташовувати безпосередньо після тексту, в якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці повинні бути посилання в тексті роботи.

Усі таблиці повинні мати назву. Назва повинна бути стислою і відбивати зміст таблиці. Слово «таблиця» пишуть без абзацного відступу, номер таблиці відокремлюють від його назви тире. Назву таблиці друкують малими літерами (крім першої великої), без крапки в кінці і поміщають над таблицею на одному рядку з її номером.

Якщо рядки або графи таблиці виходять за межі формату сторінки, то таблицю поділяють на частини, переносючи частину таблиці на наступну сторінку. При розподілі таблиці заголовки колонок на наступній сторінці замінюють відповідно арабськими цифрами, які приведені в додатковому рядку на попередній сторінці.

Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з маленької, якщо вони складають одне речення з заголовком.

Підзаголовки, які мають самостійне значення, пишуть з великої літери. У кінці заголовків і підзаголовків таблиці

крапки не ставлять. Заголовки і підзаголовки таблиці вказують в однині.

Приклад

Таблиця 2.1

Класифікація типів ринків збуту ТОВ «АВС»

Класифікаційна ознака	Тип ринку	Особливості ринку збуту компанії
1. Територіальне охоплення	Національний ринок. Регіональний ринок	Товари компанії користуються популярністю у споживачів через високу якість і низьку ціну в порівнянні з аналогами.
2. Тип споживача (клієнта)	Споживчий ринок	Споживачі: підприємства роздрібної торгівлі, підприємства швейної промисловості; фізичні особи.

Якщо таблиця переходить на іншу сторінку, її перенесення оформляють таким чином:

Продовження таблиці 2.1

1	2	3
3. Ступінь агрегування товару	Товарний ринок за загально груповою ознакою / товарний ринок за груповою ознакою	Ринок непродовольчих товарів / ринок тканин, швейної фурнітури

Таблиці слід нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком таблиць, які наводяться в додатках.

Відстань між таблицями і подальшим чи попереднім текстом повинна дорівнювати одному рядку.

Переліки

Переліки в тексті позначають арабськими літерами з дужкою. Допускається подальша деталізація перерахувань. Для цієї мети використовують малі літери українського алфавіту з дужкою. Перед кожною позицією переліку слід ставити цифру з дужкою, або не нумеруючи, – тире (перший рівень деталізації).

Для подальшої деталізації переліку слід використовувати малі літери українського алфавіту з дужкою (другий рівень деталізації).

Приклад.

Фінансове оточення підприємства становлять:

1) фінансові інститути:

а) банки;

б) біржі;

2) фінансові ринки.

Переліки першого рівня деталізації друкують малими літерами з абзацного відступу, другого рівня – з відступом відносно місцерозташування переліків першого рівня.

Формули

Формули розташовують безпосередньо після тексту, в якому вони згадуються вперше, по центру рядка. В одному рядку можна розташовувати тільки одну формулу.

Кожна формула відокремлюється від тексту одним рядком.

Формули нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу та порядкового номера формули в розділі, відокремлених крапкою. Номер формули зазначають на рівні формули у круглих дужках у крайньому правовому положенні, наприклад: (2.1) – перша формула другого розділу. Нумерувати слід лише ті формули, на які є посилання в тексті. Інші нумерувати не рекомендується.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів формули наводять під нею в тій послідовності, в якій вони подані у формулі. Значення кожного символу і числового

коефіцієнта записують з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки.

Приклад. Фондовіддача характеризує ефективність використання основних фондів підприємства і визначається за формулою:

$$\text{Фв} = \text{ТО} : \text{ОФ}, \quad (2.1)$$

де ТО – валовий товарооборот;

ОФ – середньорічна вартість основних фондів.

Номер, який не вміщається у рядку з формулою, переносять на наступний. Якщо формула вміщена на декількох рядках, номер ставлять на рівні останнього рядка. Якщо формулу взято в рамку, то її номер записують зовні рамки з правого боку навпроти основного рядка формули. Номер формули-дробу подають на рівні основної горизонтальної риски формули.

Приклади та примітки

Приклади розташовують відразу після тексту, що вимагає пояснень. Примітки розташовують безпосередньо після тексту, ілюстрації або таблиці, до яких вони належать. Примітки до таблиці поміщають під лінією, що позначає закінчення таблиці.

Примітку друкують через один інтервал. Слово «Примітка» («Приклад») пишуть з абзацу, з великої літери, не підкреслюючи. Після цих слів ставлять крапку і на тому ж рядку з великої літери призводять текст примітки (прикладу).

Примітки нумерують послідовно в межах однієї сторінки. Одну примітку (приклад) не нумерують, наприклад:

«Примітка. Дані за обсягом експорту наведено в діючих цінах».

Загальні правила цитування і посилання на використані джерела

Під час написання кваліфікаційної роботи студент повинен посилатися на джерела, матеріали або окремі результати з них. Такі посилання дають змогу відшукати

документи, перевірити достовірність відомостей про цитування документа, забезпечують необхідну інформацію про нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, якщо наявний у них матеріал не включений до останнього видання.

Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке є посилання в роботі – його номеру у бібліографічному списку.

Посилання на джерело в тексті кваліфікаційної роботи дають у квадратних дужках.

Коли в тексті кваліфікаційної роботи необхідно зробити посилання на складову частину чи конкретні сторінки відповідного джерела, можна наводити посилання у квадратних дужках, при цьому зазначаючи відповідні сторінки, наприклад: [2, с. 45].

У посиланнях на розділи, підрозділи, пункти, ілюстрації, таблиці, формули, додатки зазначають їх номери. При використанні посилань слід писати: «у розділі 1 ...», «на рис. 2.1 ...», «за формулою (2.4) ...», «у табл. 2.4 ...», «у додатку Б». У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації скорочено пишуть слово «дивись», наприклад «див. табл. 1.3».

Для підтвердження власних аргументів слід наводити *цитати*. Науковий етикет потребує точного відтворення цитованого тексту, бо найменше скорочення наведеного уривка може спотворити його зміст.

Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати беруть у лапки і наводять у тій граматичній формі, у якій він поданий у джерелі, зі

збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, що запропонували інші автори, не виділяють лапками;

б) цитування має бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців під час цитування допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Їх ставлять у будь-якому місці цитати (на початку, усередині, наприкінці);

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

г) якщо використовують непряме цитування (переказ думок інших авторів своїми словами), слід бути точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні послання на джерело;

д) якщо необхідно виявити ставлення автора роботи до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання.

Приклад. Цитата в тексті «... у загальному обсязі робочого часу частина інформаційної роботи перевищує 70%» [7, с. 46].

Оформлення списку використаних джерел

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків та пропозицій.

Джерела можна розміщувати одним з таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований під час написання кваліфікаційної роботи), в алфавітному порядку – за прізвищем автора або назвою, у хронологічному порядку.

Під час складання списку використаних джерел необхідно дотримуватися національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація.

Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання» (додаток Г).

Оформлення додатків

Додатки слід оформляти як продовження кваліфікаційної роботи у вигляді окремої частини, розташовуючи їх у порядку появи посилань на них у тексті. Додатки повинні мати загальну з усією роботою наскрізну нумерацію сторінок. Кожний додаток друкується з нової сторінки.

Додатки як структурний елемент кваліфікаційної роботи починаються з окремого листа, на якому вгорі з правого боку рядка малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток » (але без знаку №) і велика літера, що позначає додаток. Наприклад: «Додаток Ж».

Додатки позначаються великими літерами української абетки, за винятком Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Якщо додаток один, його теж позначають як «Додаток А».

Додаток повинен мати заголовок, надрукований під словом «Додаток» малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки.

Якщо додатками є копії документів, проспекти тощо, то перед копією варто помістити чистий аркуш, на якому посередині пишуть «Додаток» і його найменування. Сторінки копій нумерують, продовжуючи наскрізну нумерацію.

Текст кожного додатка, може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад: А.2 – другий розділ додатка А; В.2.1 – перший підрозділ другого додатка В. Якщо зміст додатка не вміщується на одну сторінку, то на наступній сторінці у верхньому правому куті зазначається «Продовження додатка ...».

Ілюстрації, таблиці, формули та рівняння в тексті слід нумерувати в рамках кожного додатка. Наприклад: «Рис.

Д.3.» – третій рисунок додатка Д; «Таблиця А.2» – друга таблиця додатка А; формула (В.1) – перша формула додатка В. Зразок оформлення див. у додатку Ж.

2.3. Захист кваліфікаційної роботи

Захист кваліфікаційних робіт проводиться на засіданнях Екзаменаційної комісії. На засідання подаються такі документи (додатки К, Л, М, Н, П):

- витяг з наказу ректора про затвердження персонального складу цієї комісії;
- список здобувачів групи, які допущені до захисту кваліфікаційних робіт за підписом декана факультету;
- подання голові екзаменаційної комісії щодо захисту кваліфікаційної роботи, висновок наукового керівника кваліфікаційної роботи, висновок кафедри про кваліфікаційну роботу;
- кваліфікаційна робота, підписана здобувачем, науковим керівником, консультантом з нормоконтролю, завідувачем кафедри і деканом;
- письмовий відгук наукового керівника кваліфікаційної роботи;
- зовнішня рецензія на кваліфікаційну роботу;
- інші матеріали, які характеризують наукову і практичну цінність виконаного дослідження: довідка про впровадження пропозицій здобувача у практичну діяльність підприємства, або внутрішня рецензія на кваліфікаційну роботу.

Для включення роботи до репозитарію_здобувач подає кваліфікаційну роботу на електронному носії до Наукової бібліотеки Університету. Термін подання роботи – не пізніше ніж 10 днів до захисту перед екзаменаційною комісією (ЕК). Про результат проходження перевірки

наявність академічного плагіату складається акт, в якому вказується доля оригінального тексту (унікальність). Акт засвідчується підписом відповідної особи. Завершену і перевірену на наявність академічного плагіату роботу студент подає керівникові для перевірки та підготовки відгуку на неї.

У **відгуку керівника** на кваліфікаційну роботу рекомендується висвітлювати рівень використання студентом: теоретичних знань для розв'язання задач аналізу чи дослідження; коректність застосування методик; оцінку якості вирішення завдань аналізу чи дослідження; аналіз та оцінку запропонованих пропозицій дослідника; участь у науково-дослідній роботі впродовж навчання в Університеті; можливість використання пропозицій студента в практиці роботи суб'єкта господарювання; наявність професійних навичок за спеціальністю; відношення до виконання роботи, інформацію про недоліки кваліфікаційної роботи, загальні висновки та оцінку кваліфікаційної роботи. Керівник оцінює кваліфікаційну роботу записом: “Рекомендується до захисту”, а в разі негативної оцінки – «До захисту не рекомендується», (Додаток К).

За умови своєчасного надання кваліфікаційної роботи науковий керівник передає здобувачу відгук не пізніше, ніж за тиждень до захисту. Здобувач повинен ознайомитися з відгуком і підготувати відповіді на зауваження керівника. У випадку негативного висновку щодо допуску студента до захисту, це питання виноситься на розгляд засідання кафедри за участю керівника.

Якщо немає можливості або необхідності у відгуку з установи, організації **кваліфікаційна робота направляється на внутрішню рецензію** на суміжну кафедру. До рецензування залучаються провідні науково-

педагогічні працівники. Для студентів, які навчаються без відриву від виробництва, рецензентом може бути фахівець підприємства, установи, організації тощо, де працює студент. Коло наукових та фахових інтересів рецензентів має відповідати тематиці кваліфікаційної роботи.

Рецензія подається у письмовому вигляді та має містити такі складові:

- визначення значення теми кваліфікаційної роботи для практики та її актуальності;
- аналіз відповідності змісту кваліфікаційної роботи її меті та завданням;
- визначення глибини висвітлення студентом реального стану справ у відповідній галузі;
- висновки щодо використання в кваліфікаційній роботі сучасних емпіричних і теоретичних методів дослідження;
- позитивні сторони кваліфікаційної роботи та її недоліки, інші питання на розсуд рецензента;
- оцінку загальних вражень від кваліфікаційної роботи (оформлення, стиль і грамотність викладання тощо);
- висновок і рекомендацію щодо можливого допущення кваліфікаційної роботи до захисту і за бажанням може бути висловлено зауваження та думку про оцінку кваліфікаційної роботи.

Рецензент має підписати рецензію із зазначенням свого прізвища, імені, по батькові, місця роботи і посади, яку займає.

Завершена кваліфікаційна робота, підписана автором, разом з відгуком керівника та рецензією подається на кафедру.

Для допуску кваліфікаційної роботи до захисту завідувач кафедри вивчає зміст поданих документів і оформляє висновок про допуск, підставою для якого є такі

документи:

- Текст кваліфікаційної роботи.
- Результати внутрішньої перевірки на плагіат.
- Відгук наукового керівника.
- Замовлення (запит) з установи, організації –

(за наявності).

● Відгук з установи, організації – (за наявності) або внутрішня рецензія.

Попередній захист кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти проходить на випусковій кафедрі. Здобувачі вищої освіти, кваліфікаційні роботи яких на попередньому захисті були оцінені позитивно, допускаються до захисту на засіданні екзаменаційної комісії. Метою попереднього захисту є набуття навичок ефективної презентації роботи, раціональний розподіл виділеного на доповідь часу, правильне розміщення акцентів на ключових результатах виконаної роботи.

Якщо представлена кваліфікаційна робота відповідає встановленим вимогам, завідувач кафедрою підписує роботу і допускає здобувача до захисту. Здобувач, у якого кваліфікаційна робота не відповідає вимогам щодо змісту та оформлення, підготовлена без дотримання затвердженого плану, не містить матеріалів конкретного аналізу чи дослідження, обґрунтованих пропозицій, містить академічний плагіат, не має відгуку, рецензії, до захисту не допускається. Це питання розглядається на засіданні кафедри у присутності здобувача і наукового керівника роботи.

Кваліфікаційна робота, яка допущена до захисту, направляється на зовнішнє рецензування.

Замовлення (запит) з установи, організації

Кваліфікаційні роботи можуть бути виконані за тематикою, яку замовили установи, організації, підприємства, що уклали з університетом, факультетом

або випусковою кафедрою договори про співпрацю та співробітництво, або оформили до ректора університету замовлення на виконання актуальної теми дослідження (зразок оформлення листа-замовлення від установи наведено у додатку Л).

Відгук з підприємств, установ, організацій

Важливим етапом рецензування кваліфікаційної роботи є отримання відгуку від керівництва об'єкта дослідження (зразок оформлення відгуку наведено у додатку М).

Відгук має свідчити про достовірність наведеної в роботі інформації, правдивість фактичних даних. У ньому повинно бути підтвердження актуальності теми досліджень для установи, самостійності роботи автора дослідження, практичної значущості матеріалів кваліфікаційної роботи, а також інформація про можливість й перспективи впровадження у діяльність установи запропонованих розробок та рекомендацій.

Рецензування

У рецензії (додаток Н) мають бути відображені: актуальність теми кваліфікаційної роботи; переконливість аргументації у визначенні цілей і завдань дослідження; ступінь і повнота відповідності зібраних матеріалів меті і завданням дослідження; якість обробки матеріалу; відповідність змісту й оформлення роботи пред'явленим вимогам; обґрунтованість зроблених висновків і пропозицій; теоретична та практична значущість виконаного дослідження; конкретні зауваження щодо змісту, висновків, рекомендацій, оформлення кваліфікаційної роботи з зазначенням її розділів і сторінок; рекомендації щодо оцінки кваліфікаційної роботи та присвоєння здобувачу вищої освіти відповідної кваліфікації. Рецензент наводить власні рекомендації щодо можливості використання результатів дослідження за темою кваліфікаційної роботи

здобувача. Негативна оцінка рецензента не є підставою для відмови здобувачу вищої освіти у захисті кваліфікаційної роботи. Здобувачу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти надається можливість ознайомитись з рецензією. На випадок, якщо критичні зауваження рецензента мають принциповий характер, здобувач має можливість виправити недоліки кваліфікаційної роботи. Здобувачі, які не мають письмової рецензії, до захисту не допускаються.

Ілюстративний матеріал

Ілюстративний матеріал характеризує об'єкт кваліфікаційної роботи, динаміку його основних техніко-економічних показників, проблемну ситуацію, яка склалася на об'єкті дослідження, методи вирішення завдань, алгоритми і результати виконаних розрахунків, висновки і рекомендації. Усі графічні матеріали повинні бути відображені в тексті кваліфікаційної роботи.

Для презентації роботи ілюстративний матеріал може бути оформлений на стандартних аркушах формату А4 у кількості за числом членів екзаменаційної комісії або у вигляді презентації Power Point.

Кількість слайдів для презентації кваліфікаційної роботи визначається відповідно до положень, що виносяться на захист.

На початку виступу рекомендується назвати тему дослідження, коротко обґрунтувати її вибір (зупинитися на ступені її висвітлення в науковій літературі та у нормативних актах, на проблемах, що виникають на практиці), сформулювати мету, об'єкт та предмет дослідження. Після цього доцільно перейти до викладення основного змісту роботи за такою схемою: сучасне становище (характеристика загальної схеми логіки дослідження; недоліки, виявлені у ході дослідження та аналізу), заходи, що пропонуються для усунення недоліків, вірогідна ефективність запропонованих

рекомендацій. Висновки та рекомендації за результатами дослідження можуть мати методичний, методологічний чи організаційний характер.

Щоб доповідь була успішною, слід дотримуватись певних правил:

- упевнено й системно розповідати про свою роботу, користуючись текстом виступу за необхідністю, а не просто читати його, що передбачає належну підготовку до виступу та його репетицію;

- не використовувати під час виступу довгі складні фрази й словосполучення, а намагатися застосовувати короткі речення;

- не перевантажувати виступ цифрами і фактами;

- суворо дотримуватися регламенту;

Обов'язковими елементами слайдів є:

- на першому титульному слайді надається інформація про назву закладу вищої освіти, ПІБ здобувача освіти, назву кваліфікаційної роботи, інформацію про наукового керівника (ПІБ, науковий ступінь, вчене звання), рік захисту;

- на другому слайді зазначається мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження.

Зразок оформлення слайдів наведено в додатку Т.

Як додатковий матеріал на захисті кваліфікаційної роботи здобувачу дозволяється використувувати економічну документацію, методичні розробки, рекламні матеріали та ін.

Присвоєння кваліфікації **бакалавр менеджменту** за спеціальністю 073 «Менеджмент» здійснює Екзаменаційна комісія ДБТУ.

Секретар комісії протоколює процедуру захисту.

Порядок захисту кваліфікаційної роботи

Для доповіді здобувачу надається 8-10 хвилин часу.

Під час доповіді здобувач повинен: назвати тему роботи,

охарактеризувати проблемну ситуацію, яка склалася на об'єкті дослідження, обґрунтувати прийнятий варіант вирішення проблеми, поле ефективного використання наведених рекомендацій.

У структурному відношенні доповідь можна розділити на три частини. Перша частина доповіді в своїх основних моментах повторює вступ кваліфікаційної роботи: обґрунтовується актуальність обраної теми, надається характеристика наукової проблеми, формулюється мета, завдання кваліфікаційної роботи, об'єкт і предмет дослідження. Далі треба назвати методи дослідження, на основі яких отримані основні результати роботи, дати загальну характеристику структури та логічного взаємозв'язку окремих частин роботи. Доповідь повинна бути узгоджена з графічним матеріалом. У процесі доповіді необхідно зробити посилання на весь ілюстративний матеріал, представлений Екзаменаційній комісії.

Крім доповіді захист включає:

- відповіді здобувача на запитання членів Екзаменаційної комісії та осіб, які присутні на захисті;
- оголошення рецензії зовнішнього рецензента;
- оголошення виробничого відгуку або рецензії внутрішнього рецензента;
- відповіді здобувача на зазначені у рецензіях недоліки і зауваження;
- заслуховування відгуку наукового керівника;
- відповіді здобувача на зазначені у рецензії недоліки і зауваження.

У своїх відповідях здобувач повинен продемонструвати достатній рівень теоретичної та професійної підготовки. Процедуру захисту секретар комісії записує в протокол.

Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи

Підсумкову, диференційовану за чотири-бальною шкалою оцінку кваліфікаційної роботи визначає Екзаменаційна комісія, її рішення є остаточним і оскарженню не підлягає.

Оцінювання рівня якості підготовки здобувача здійснюють члени Екзаменаційної комісії на основі принципів: об'єктивності, індивідуальності, комплексності, етичності, диференційованого підходу.

Оцінка захисту кваліфікаційних робіт здійснюється на підставі об'єктивних критеріїв, якими є:

А. Змістовні аспекти роботи:

- 1) відповідність теми поданої до захисту роботи її змісту;
- 2) актуальність обраної теми дослідження;
- 3) логічний взаємозв'язок і взаємна підпорядкованість розділів кваліфікаційної роботи;
- 4) широта й адекватність діагностичного апарату;
- 5) участь у конференціях;
- 6) рівень реальності розробок і пропозицій, ступінь вирішення поставлених завдань;
- 7) рівень обґрунтування запропонованих рішень;
- 8) відповідність оформлення роботи вимогам стандартів і якості графічного матеріалу;
- 9) ступінь самостійності проведення дослідження.

Б) Якість захисту роботи:

- 1) презентація роботи, стиль викладу, мовна грамотність, якість графічного матеріалу;
- 2) здатність аргументовано захищати свої пропозиції, думки, погляди;
- 3) реакція на поставлені запитання, комунікативні здібності магістра;
- 4) використання комп'ютерної, організаційної техніки;
- 5) відповіді на недоліки і зауваження рецензента.

Основні критерії одержання оцінки

Рівень якості підготовки здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти визначається за комплексною системою: поєднання Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС) (за шкалою «А», «В», «С», «Д», «FX», «F») з національною (за шкалою «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та системою ЗВО (за 100-бальною шкалою).

Відмінно. Кваліфікаційна робота є бездоганною за змістом, оформленням та захистом: має елементи наукової новизни та практичне значення; в роботі зроблено власний аналіз літературних джерел, використано сучасні методи дослідження, побудовано формалізовану модель проблеми, проведено комплексні наукові дослідження, розрахунки і на їх основі – аргументовано та обґрунтовано розробки та пропозиції; доповідь логічна, проголошена вільно, є презентація; автор виявляє високий рівень підготовки з фаху; відгук і рецензія позитивні; відповіді на запитання членів Екзаменаційна комісії правильні, чіткі і стислі.

Добре. Тема кваліфікаційної роботи розкрита, але мають місце окремі недоліки непринципового характеру: в теоретичній частині поверхово зроблений аналіз літературних джерел, недостатньо використані інформаційні матеріали суб'єкта дослідження, висновки та пропозиції роботи не є достатньо аргументованими; мають місце окремі зауваження в рецензії та відгуку, доповідь логічна, проголошена вільно з презентацією, відповіді на запитання членів Екзаменаційної комісії в основному правильні, оформлення роботи в межах вимог.

Задовільно. Тема кваліфікаційної роботи в основному розкрита, але мають місце недоліки змістовного характеру: нечітко сформульована мета роботи, теоретичний розділ має виражений компілятивний

характер, наукова полеміка відсутня, в аналітичній частині є надлишок елементів описовості, добір інформаційних матеріалів (таблиці, графіки, схеми) не завжди обґрунтований, заходи і пропозиції не достатньо переконливі; рецензія і відгук містять окремі зауваження, доповідь прочитана за текстом з презентацією, не всі відповіді на запитання членів Екзаменаційної комісії правильні або повні. Є зауваження щодо оформлення кваліфікаційної роботи.

Незадовільно. Нечітко сформульована мета кваліфікаційної роботи. Розділи недостатньо пов'язані між собою. Відсутній критичний огляд сучасних літературних джерел. Аналіз виконаний поверхово, переважає описовість на шкоду систем-ності і глибині. Запропоновані заходи носять випад-ковий, непослідовний характер, їх економічне обґрунтування неповне або відсутнє. Оформлення роботи не відповідає вимогам. Ілюстрації до захисту відсутні. Відповіді на запитання членів Екзаменаційної комісії неточні або неповні.

За результатами публічного захисту кваліфікаційної роботи на закритому засіданні Екзаменаційної комісії приймаються рішення: про оцінку захисту і роботи (враховуючи відгук наукового керівника, рецензентів, зміст доповіді, відповіді на запитання), про присвоєння здобувачу кваліфікації **«Бакалавр менеджменту» за спеціалізацією (за наявності)** і про видачу йому диплома встановленого зразка.

Засідання Екзаменаційної комісії оформ-люють протоколом, до якого вносять оцінку за захист, записують запитання членів Екзаменаційної комісії і присутніх на захисті, особисті думки членів Екзаменаційної комісії, зазначають здобутий освітній рівень, а також назву документа про освіту (диплом), який видають бакалавру.

Протокол підписують голова і члени Екзаменаційної

комісії, що брали участь у засіданні.

Здобувач, який отримав незадовільну оцінку, відраховується з університету і має право на повторний захист протягом наступних трьох років. Повторно кваліфікаційну роботу можна виконати, подавши заяву про допуск до захисту. Дозвіл надає ректор, а випускова кафедра приймає рішення про затвердження теми і об'єкта дослідження, призначає наукового керівника. На вимогу кафедри тему кваліфікаційної роботи може бути змінено або напрацьовані матеріали з тієї ж теми оновлено і доповнено.

Особливості захисту кваліфікаційних робіт в дистанційному режимі

Під час поширення коронавірусної інфекції та умовах вторгнення РФ на територію України захисти кваліфікаційних робіт можуть проходити дистанційно: члени екзаменаційної комісії та здобувачі освіти перебувають у різних місцях (хто у робочому кабінеті, хто в аудиторії, хто вдома). Підготовка до захисту кваліфікаційної роботи хоч і має деякі нюанси, все ж таки повинна здійснюватися за загально-прийнятими правилами. Щоб подати роботу на кафедру для перевірки, її необхідно надіслати електронною поштою. Потім згідно з графіком ВНЗ здобувач підключається до Zoom або Google meet і відбувається захист роботи онлайн. Для захисту онлайн також потрібно подбати про такі речі, як доповідь та презентація (для ознайомлення членів комісії із презентацією доведеться дати доступ до демонстрації свого екрану). Під час захисту слід виключити перебування сторонніх осіб у приміщенні. Вони можуть потім з'явитися в камері або видавати сторонні звуки, які заважатимуть зосередитися, і заважатимуть членам комісії слухати доповідь. Сюди ж можна віднести стабільний інтернет, адже картинка, що постійно пропадає, або ж неможливість

підключитися можуть стати серйозними перешкодами на шляху захисту роботи. Необхідно вимкнення месенджерів на комп'ютері або ноутбуці під час захисту. Також варто підготувати документ, що засвідчує особу, це дозволить представникам комісії зрозуміти, що перед ними є справді той здобувач, якому належить авторство роботи.

3. ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

Тематика кваліфікаційних робіт має відображати проблематику функціональних напрямів управлінської діяльності і конструюватися на основі управлінських функцій та типових завдань діяльності, що формують складові професійної компетентності бакалавра. Критерієм вибору теми дослідження є її актуальність щодо сучасних тенденцій розвитку науки і практики в галузі менеджмента і адміністрування.

При формуванні тематики кваліфікаційних робіт за основу приймаються:

- а) актуальні напрями наукових досліджень у галузі менеджмента і адміністрування організацій;
- б) пропозиції державних органів, підприємств, установ або організацій;
- в) тематика науково-дослідних робіт кафедри та факультету.

Також враховується можливість залучення необхідних вихідних даних.

Під час вибору теми здобувач орієнтується на рекомендовану кафедрою тематику. Здобувачі можуть пропонувати свої теми для узгодження на кафедрі, якщо вони базуються на раніше виконаних ними курсових роботах, дослідженнях в межах науково-дослідної роботи здобувачів, виступах на конференціях і пов'язані з базою виробничої та передатестаційної практик, де вони можуть працювати в майбутньому. Ця пропозиція повинна

супроводжуватися мотивацією доцільності виконання і можливостями інформаційного забезпечення кваліфікаційної роботи.

Обираючи тему, потрібно ознайомитися з аналітичними оглядами і статтями в науковій літературі, новими статистичними даними, проконсультуватися з фахівцями-практиками в даній професійній області.

Теми кваліфікаційних робіт обговорюються і узгоджуються на засіданнях випускової кафедри та включаються до проекту наказу по університету для затвердження закріплених за здобувачами тем і складу наукових керівників кваліфікаційних робіт.

Орієнтовані теми кваліфікаційних робіт представлено в додатку Р; орієнтовні плани робіт – в додатку С.

4. ПОРЯДОК ПОДАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ РІВНЯ ЇЇ УНІКАЛЬНОСТІ ТА ВИЯВЛЕННЯ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ

Згідно зі статтею 42 Закону України «Про вищу освіту» академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань,
- завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Порушенням академічної доброчесності вважається:

- академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

- самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

- фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

- фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

- списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

- обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування.

За порушення академічної доброчесності при

написанні Кваліфікаційної роботи здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;

- відрахування із закладу освіти.

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня «бакалавр» на етапі допуску до захисту підлягає обов'язковій перевірці на плагіат з використанням антиплагіатної інтернет-системи Unicheck.

Перевірці підлягають всі кваліфікаційні роботи здобувачів. Завданням системи є визначення ступеня подібності тексту кваліфікаційної роботи до текстів документів, що містяться в корпоративному університетському акаунті (бібліотеці Unicheck) та у мережі Інтернет. Кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти на наявність текстових запозичень перевіряють відповідальні особи (експерти) від факультетів, призначені за поданням декана.

У системі запобігання академічного плагіату в ДБТУ в якості критерію оригінальності кваліфікаційної роботи використовується показник «Загальна оцінка схожості тексту з усіма джерелами» у відсотках, отриманих за допомогою програмно-технічних засобів перевірки на плагіат і зменшений на відсоток правомірних запозичень.

Для кваліфікаційних робіт рекомендованою є шкала оцінки залежно від кількісного показника рівня схожості кваліфікаційних робіт (табл. 4.1).

Виявлені у тексті кваліфікаційної роботи запозичення вважаються правомірними, якщо вони є: власними назвами (індивідуальними найменуваннями окремих одиничних об'єктів, у т.ч. найменування установ, назви праць, які досліджувалися у кваліфікаційній роботі, бібліографічні посилання на джерела та ін.); усталеними словосполученнями, що характерні для певної сфери

знань; належним чином оформлені цитування; самоцитування (фрагментами тексту, що належать автору кваліфікаційної роботи, опубліковані або оприлюднені в електронній формі ним в інших публікаціях), якщо воно допускається редакційною політикою видання.

Таблиця 4.1

Шкала оцінки схожості тексту кваліфікаційної роботи з усіма джерелами

Загальна оцінка схожості тексту з усіма джерелами, %	Рівень оригінальності роботи	Рекомендована дія
0-25%	високий	Текст вважається оригінальним та не потребує додаткових дій щодо запобігання неправомірним запозиченням
25-50%	задовільний	Наявні окремі ознаки академічного плагіату. Слід перевідчитись у наявності посилань на першоджерела для цитованих фрагментів. Передається на розгляд науковому керівникові, який визначає необхідність повторної перевірки за рахунок студента на сайті Unicheck
50-75%	низький	Наявні певні ознаки академічного плагіату, але матеріал може бути прийнятий за умови доопрацювання з обов'язковою наступною перевіркою на оригінальність доопрацьованого твору за

		рахунок здобувача на сайті Unicheck
75-100%	Неприйнятний	Наявні істотні ознаки плагіату. Матеріал до розгляду не приймається

Отримані результати у звітах щодо перевірки кваліфікаційної роботи на подібність носять рекомендаційний характер і є допоміжними матеріалами для забезпечення роботи відповідального, що проводить перевірку.

Показники оригінальності (унікальності) академічних текстів (у %) можуть бути змінені за рішенням випускових кафедр, Вченої ради факультету та фіксуються у відповідному протоколі засідання з врахуванням специфіки спеціальностей з зазначенням підстав такої зміни, але не може бути суттєво нижчою за рекомендовані. Якщо за результатами повторної перевірки кваліфікаційна робота оцінюється як умовно оригінальна або неоригінальна, то ця робота не допускається до захисту.

Висновок кафедри про це буде наданий здобувачу протягом трьох робочих днів. Декану факультету надається витяг із протоколу засідання кафедри про недопуск кваліфікаційної роботи до захисту. У випадку незгоди з висновком про оригінальність роботи автор має право подати апеляцію, яка буде розглянута у встановленому порядку Комісією з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами.

Порядок перевірки кваліфікаційних робіт та вимоги до електронної копії

Здобувач, який отримує ступінь вищої освіти бакалавр, не пізніше ніж за 10 днів до дати проведення захисту повинен надати відповідальній особі (експерту) остаточний текст кваліфікаційної роботи у електронному

варіанті.

За підготовку електронної копії Кваліфікаційної роботи, що підлягає перевірці, відповідає здобувач.

Вимоги до електронної копії Кваліфікаційної роботи (Типи файлів та мови, які підтримує Unicheck):

- єдиний файл формату*.pdf (з можливістю пошуку за текстом);
- максимальний розмір файлу – 70 МБ;
- максимальна кількість слів – 18000 (приблизно 65сторінок тексту; 1 сторінка – 275 слів);
- мінімальна кількість слів – 30 слів;
- найменування файлу:
- Рік_Ступінь освіти_Кафедра_Група_Автор, де: рік – рік захисту КР;
- ступінь освіти – позначення ступеня освіти «бакалавр» літерою «Б»;
- кафедра – індекс структурного підрозділу (без знаку «/») згідно наказу по університету;
- група – шифр академічної групи;
- автор – прізвище та ініціали автора роботи кирилицею.

***НАПРИКЛАД: 2022_Б_301_ Б20-26
_Тесленко_Ф_Ф.pdf.***

Науковий керівник кваліфікаційної роботи у відгуці, разом з іншими пунктами, формулює висновок щодо оригінальності роботи, враховуючи критерії оцінювання плагіату. Якщо рівень оригінальності кваліфікаційної роботи є недостатнім, робота повертається здобувачеві на доопрацювання. Якщо робота допускається до захисту, то здійснення заходів з перевірки на академічний плагіат вважається завершеним.

Після проведення перевірки електронні версії всіх кваліфікаційних форматі pdf., з розширеною анотацією у форматі word, надаються відповідальним для розміщення в

репозитарії.

Перевірка кваліфікаційних робіт здобувачів на наявність текстових збігів, ідентичності, схожості з іншими документами із використанням антиплагіатної інтернет-системи Unicheck для учасників освітнього процесу є безкоштовною 1 раз, що відповідає нульовій толерантності. У разі необхідності повторну перевірку здобувач здійснює самостійно, за власні кошти, на сайті інтернет-сервісу Unicheck <https://unicheck.com/uk-ua/higher-education>.

ДОДАТКИ

Додаток А

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ПРАВА
Спеціальність 073 «Менеджмент»
ОПІ Менеджмент

ДОПУЩЕНО до захисту

ДОПУЩЕНО до захисту

Декан _____
(підпис) ініціали і прізвище

Завідувачка кафедри менеджменту,
бізнесу і адміністрування

« _____ » _____ 20__ р.

_____ підпис _____ ініціали і прізвище
« _____ » _____ 20__ р.

Кваліфікаційна робота
на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»
на тему:

« _____ »

« _____ »

(назва теми на англійській мові)

Виконав (ла):

Здобувач (ка) першого (бакалаврського) рівня
ВО

_____ (підпис) _____ (прізвище, ініціали)

Науковий керівник:

_____ (підпис) _____ (наук. ступінь, вчене звання, прізвище, ініціали)

Нормоконтроль : _____
(підпис) _____

Харків – 20__ р.

Примітки: На титульній сторінці кваліфікаційної роботи здобувача заочної форми навчання під назвою кафедри в дужках зазначається: **(Заочна форма навчання)**.

ДОДАТОК Б

Державний біотехнологічний університет
Факультет менеджменту, адміністрування та права

Спеціальність 073 «Менеджмент»

ОПП Менеджмент

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри менеджменту,
бізнесу і адміністрування

“ ___ ” _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ **НА ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: _____
науковий керівник роботи _____

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

затверджені наказом університету від “ ___ ” ____ 20__ р. № ____

2. Строк подання здобувачем роботи “ ___ ” _____ 20__ року.

3. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (назви розділів)

1. _____

2. _____

3. _____

4. Дата видачі завдання “ ___ ” _____ 20__ року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Відмітка про виконання
1.	<i>Теоретико-методичний розділ</i>		
2.	<i>Аналітико-рекомендаційний розділ</i>		
3.	<i>Висновки та пропозиції, вступ</i>		

Завдання підготував (ла)

науковий керівник

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

Завдання одержав (ла)

здобувач (ка)

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

Оформлення розширеної анотації (реферату) українською мовою до кваліфікаційної роботи

АНОТАЦІЯ
кваліфікаційної роботи

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача)

на тему «_____»

Науковий керівник (науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ініціали)

Кваліфікаційна робота: _____ с., _____ табл., _____ рис.,
_____ формул, _____ джерел інформації, _____ додатків.

Основною метою кваліфікаційної роботи

є _____

Об'єктом дослідження є _____

Предметом дослідження є _____

Наукова новизна результатів роботи полягає у _____

У кваліфікаційній роботі:

У першому розділі _____

У другому розділі _____

Висновки та пропозиції _____

Ключові слова: _____

Дата публікації: місяць рік.

Видавництво: Харків: ДБТУ

Бібліографічний опис: прізвище, ініціали здобувача. Тема роботи: кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»: 073 «Менеджмент»; наук. керівник (ініціали, прізвище); Харків, рік захисту роботи. Кількість сторінок.

Оформлення розширеної анотації (реферату)
АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ
до кваліфікаційної роботи

ABSTRACT
qualification work

(surname, first name, patronymic of the recipient)

on the topic « _____ »
Academic supervisor (academic degree, academic title, surname, initials)

Qualification work: ___ pages, ___ tables, ___ figures, ___ formulas,
___ sources of information, ___ applications.

The main purpose of the qualification work is _____.
The object of research is _____.
The subject of research is _____.
The scientific novelty of the work results lies in _____.
In the qualifying master's thesis:
In the first section _____.
In the second section _____.
In the third section _____.
Conclusions _____.
Key words: _____.

Publication date: month year.

Publisher: Kharkiv: SBTU

Bibliographic description: surname, initials of the recipient. Work topic: qualification work for obtaining the degree of higher education "bachelor": 073 "Management"; t; of science manager (initials, surname); Kharkiv, year of job protection. Number of pages.

Додаток Г

Приклади оформлення списку використаних джерел
(з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»)

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	1. Дичківська О. О. Інноваційний менеджмент : конспект лекцій. Київ : ДІА, 2018. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Історія України. Львів, 2017. 153 с. 3. Лазор О. Я. Державне управління у сфері реалізації екологічної політики в Україні: організаційно-правові засади : монографія. Львів : Ліга-Прес, 2003. 542 с. 4. Ваш О. М. Етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2018. 104 с.
Два автори	1. Мартиненко З. Е., Макар І. В. Управління підприємством: теоретико- методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2017. 296 с. 2. Палеха В. І., Карпова П. В. Менеджмент організацій : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 120 с. 3. Білоус С. І., Корнійчук В. П. Філософія освіти : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2016. 176 с.
Три автори	1. Тарнавська Г. Я., Марценюк Н. С., Герасимова Т. М. Фінанси : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2017. 412 с. 2. Пустовенко В. В., Максименко І. Л., Яким А.С. Безпека життєдіяльності: монографія. Харків : ХНПУ, 2017. 348 с.

Чотири автори	<p>1. Інновації : навч. посіб. / Гуревич Д. Т., Чеқан О. С., Грибан О. М., Макарова В. В. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 389 с.</p> <p>2. Вища математика : конспект лекцій / Ткачук Т.С. та ін. Київ, 2015. 82 с.</p>
П'ять і більше авторів	<p>1. Операційний менеджмент : підручник / С. М. Поплавська та ін. Київ : ЦУЛ, 2011. 267 с.</p> <p>2. Охорона праці : навч. посіб. / О. І. Подольська та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2017. 264 с.</p>
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	<p>1. Веретенко В. В. Міжнародний маркетинг : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Марценюка. Київ, 2015. 374 с.</p> <p>2. Бутенко М. П., Качур В. П., Петренко С. В. Психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Дутко. Київ : ЦУЛ, 2017. 332 с.</p>
Без автора	<p>1. Міжнародні відносини : монографія / за ред. М. А. Березовського. Київ : ЦУЛ, 2016. 162 с.</p> <p>2. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: П. О. Бедрія, О. О. Петренка. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с.</p> <p>3. Товарознавство / упоряд. В. Олексик. Київ, 2014. 804 с.</p>
Багатотомні видання	<p>4. Енциклопедія рослин / редкол.: І. М. Деркач та ін. Київ : ЦУЛ, 2016. Т. 8. 812 с.</p> <p>5. Бюджетна система України: історія, стан та перспективи : у 3 т. / Акад. прав. наук України. Львів : Право, 2012. Т. 2 : Бюджетний менеджмент / заг. ред. Ю. П. Бубряка. 476 с.</p>
Автореферати дисертацій	<p>1. Петров О. Г. Музикотерапія : автореф. дис. ... канд. псих. наук : 12.00.06. Київ, 2009. 40 с.</p>

Дисертації	1. Винниченко О. М. Контроль соціально-економічного розвитку промислових підприємств : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Київ, 2018. 344 с.
Законодавчі та нормативні документи	1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2015. 98 с. 2. Про освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2018. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2018). 3. Питання соціального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2017 р. № 1060. <i>Офіційний вісник України</i> . 2018. № 5. С. 430–443.
Стандарти	1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація). 2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.
Частина видання матеріалів конференцій (тези доповіді)	1. Максименко Д. В. Методи оперативної діагностики виробничої діяльності підприємства // Зростання ролі бухгалтерського обліку в сучасній економіці : збірник тез та доповідей I Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 21 лютого 2013 р.) / відпов. за випуск Мельничук Б.В. Київ, 2013. С.331–335. 2. Цехмістров І. І., Перець І.П. Про бюджет. <i>Дослідження проблем в Україні очима молодих вчених</i> : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53.

Електронні ресурси	<ol style="list-style-type: none"><li data-bbox="415 140 1084 323">1. Україна очима дітей : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017).<li data-bbox="415 323 1084 475">2. Хміль А. А. Функції державної служби за законодавством України // Юридичний науковий електронний журнал. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsey.org.ua/5_2017/32.pdf.<li data-bbox="415 475 1084 687">3. Куцкір Я. С., Махно Б. А., Борислав С. Г. Трансформація науково- педагогічної системи України протягом 90-х років ХХ століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i>. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI:https://doi.org/10.15407/scin12.06.006.
-------------------------------	--

Приклад оформлення тексту кваліфікаційної роботи

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Поняття і призначення стратегії розвитку підприємства

Термін «стратегія» (від грецького «stratos» – військо, «ego» – вести) має військове походження. Спочатку під стратегією розумілося мистецтво ведення війни. Оскільки війни були найбільш важливими подіями в житті людей, поняття «стратегічний» у значенні «найважливіший», «визначальний» перейшло до складу термінології в цілому [30, с. 125].

Основні компоненти стратегії компанії наведені на рис. 1.1.

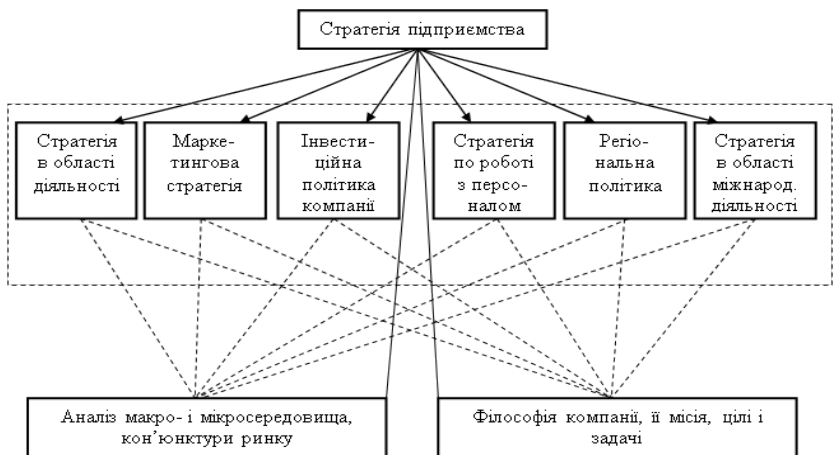

Рис. 1.1. Складові стратегії підприємства

Стратегічне управління можна розглядати як динамічну сукупність п'яти взаємозв'язаних управлінських процесів ...

1.2. Особливості стратегічного планування на підприємстві в умовах кризи

Найбільш загальною і ретельно аргументованою класифікацією підходів до процесу вироблення стратегії розвитку діяльності підприємств є типологія, запропонована Г. Мінцбергом, Б. Альстрендом і Дж. Лемпелем [33]. Автори виділяють три наукових школи, розглядаючи їх в певній послідовності (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Школи стратегічного менеджменту

№ з/п	Школа	Зміст процесу стратегічного менеджменту
1	Дизайну	Формування стратегії як процес осмислення
2	Планування	Побудова стратегії як формальний процес
3	Прогнозування	Побудова стратегії як аналітичний процес

Таким чином, ...

Висновки за розділом 1.

Узагальнено поняття стратегії Доведено, що всі види стратегій Обґрунтовано, що стратегія розвитку діяльності підприємства ...

Додаток Ж

Приклад оформлення додатка

Таблиця Ж.1
Аналіз чинників внутрішнього середовища туристичної агенції «XYZ»

Чинники внутрішнього середовища	Оцінка якості
1. МАРКЕТИНГ:	
1.1. Відомість на ринку	5
1.2. Частка ринку	3

Таблиця Ж.2
Аналіз чинників зовнішнього середовища туристичної агенції «XYZ»

Чинники зовнішнього середовища	Оцінка якості
1. СПОЖИВАЧІ:	
1.1. Корпоративні клієнти	3
1.2. Приватні особи	5

Макет відгуку наукового керівника

ВІДГУК

на кваліфікаційну роботу
здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 073 «Менеджмент»
факультету менеджменту, адміністрування та права
Державного біотехнологічного університету

(прізвище, ім'я по батькові здобувача повністю)

на тему:

«_____»

Загальна характеристика роботи

Позитивні сторони роботи

Рекомендація

Загальний висновок

Науковий керівник

(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

(посада, науковий ступінь)

(підпис)

(дата)

Додаток Л

Ректору
Державного біотехнологічного
університету

ЗАМОВЛЕННЯ

Керівництво (підприємства, установи, організації) _____ району _____ області просить закріпити за здобувачем першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 073»Менеджмент» факультету менеджменту, адміністрування та права М.М. Петренко тему кваліфікаційної роботи в такій редакції: «_____». Ця тема наукових досліджень є актуальною для господарства і потребує теоретико-методичного опрацювання. Всі матеріали для проведення дослідження за цим напрямом будуть надані.

Директор _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

- Примітки: 1. Підпис керівника підприємства скріплюють печаткою.
2. Запит повинен містити номер та дату вихідної інформації підприємства.

Додаток М

Ректору
Державного біотехнологічного
університету

ВИРОБНИЧИЙ ВІДГУК

на кваліфікаційну роботу здобувача першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності
073 «Менеджмент»

факультету менеджменту, адміністрування та права
Петренка Миколи Миколайовича на тему:

«_____»

Керівництво підприємства розглянуло висновки та пропозиції, які були сформульовані М.М. Петренко у кваліфікаційній роботі на тему: «_____». Виконана кваліфікаційна робота за змістом відповідає сучасним потребам підприємства у вирішенні одного з основних питань подальшого розвитку..... та напрямків щодо підвищення Особливої уваги заслуговують питання впровадження... ..

Тому пропозиції, які детально опрацював автор у роботі, були розглянуті на засіданні спеціалістів господарства і можуть бути рекомендовані до впровадження у виробничій діяльності підприємства.

В цілому кваліфікаційна робота вирішує

поставлені завдання, відповідає необхідним вимогам і заслуговує високої оцінки, а її автор Петренко Микола Миколайович – присвоєння кваліфікації бакалавр менеджменту (за спеціалізацією).

Директор _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Примітки: 1. Підпис керівника підприємства скріплюють печаткою. 2. Виробничий відгук повинен містити номер та дату вихідної інформації підприємства.

Макет рецензії на кваліфікаційну роботу

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу
здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 073 «Менеджмент»
факультету менеджменту, адміністрування та права
Державного біотехнологічного університету

(прізвище, ім'я по батькові здобувача повністю)

на тему:

«_____»,
виконану на кафедрі менеджменту, бізнесу і
адміністрування під керівництвом _____

(вчене звання, науковий ступінь, ПІБ)

Загальна характеристика роботи

Позитивні сторони роботи

Недоліки кваліфікаційної роботи

Загальний висновок

Рецензент

(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

(посада, науковий ступінь)

(підпис)

(дата)

**ПОДАННЯ
ГОЛОВІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ ЩОДО
ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

Направляється здобувач _____ до захисту кваліфікаційної роботи за спеціальністю 073 «Менеджмент» на тему: «_____».

Кваліфікаційна робота і рецензії додаються.

Декан факультету менеджменту, адміністрування та права _____

Довідка про успішність*

Здобувач _____ за період навчання з 20__ року до 20__ року повністю виконав(ла) навчальний план за спеціальністю 073» Менеджмент» з таким розподілом оцінок за: національною шкалою: відмінно __%, добре __%, задовільно __%;

шкалою ECTS: A __%; B __%; C __%; D __%; E __%.

Провідний фахівець _____

Висновок наукового керівника кваліфікаційної роботи

Здобувач _____ в повному обсязі виконав завдання на кваліфікаційну роботу відповідно до встановленого календарного плану.

Кваліфікаційна робота відповідає встановленим вимогам, може бути допущена до захисту, а її автор _____ – заслуговує на присвоєння кваліфікації **бакалавр менеджменту** за спеціалізацією _____.

Науковий керівник кваліфікаційної роботи

“ _____ ” _____ 20__ року

**Висновок кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування
про кваліфікаційну роботу**

Кваліфікаційну роботу розглянуто.

Здобувач _____
допускається до захисту на засіданні екзаменаційної комісії.

Завідувач кафедри менеджменту,
бізнесу і адміністрування

“ ___ ” _____ 20__ року

Рекомендована тематика кваліфікаційних робіт
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти спеціальності 073 Менеджмент

1. Управління ефективним використанням сільськогосподарських угідь
2. Управління використанням земельних ресурсів сільськогосподарського підприємства
3. Удосконалення системи управління кадровим потенціалом підприємства
4. Удосконалення системи управління персоналом підприємства
5. Удосконалення використання трудових ресурсів
6. Удосконалення системи менеджменту персоналу
7. Удосконалення системи організації управлінської праці у сільськогосподарському підприємстві
8. Удосконалення стилю управління керівників та спеціалістів сільськогосподарського підприємства (організації)
9. Удосконалення системи управління організаційними конфліктами
10. Мотиваційне забезпечення процесу управління сільськогосподарським виробництвом та напрямки його вдосконалення
11. Удосконалення стилю керівництва та соціально-психологічних методів управління
12. Організація системи мотивації праці на сільськогосподарському підприємстві і шляхи її удосконалення.
13. Організація оплати праці і матеріального стимулювання працівників підприємства
14. Управління ефективністю праці на підприємстві

15. Удосконалення організації оплати праці управлінського персоналу на підприємстві
16. Маркетинг персоналу (робочих місць, робочій силі, кар'єрі, самомаркетинг) в сучасних умовах
17. Мотиваційний механізм підвищення ефективності управління персоналом
18. Вдосконалення управління нормування праці на підприємстві
19. Вдосконалення організації праці керівника підприємства
20. Розробка програми заходів з вирішення соціальних проблем управління персоналом підприємства
21. Управління кар'єрою персоналу на підприємстві
22. Соціальне управління трудовим колективом підприємства
23. Розробка стратегії управління персоналом підприємства
24. Розробка ефективної кадрової політики в сучасних умовах
25. Організаційна поведінка в управлінні персоналом
26. Система мотивації та стимулювання персоналу
27. Професійний розвиток персоналу організації
28. Лідерство та комунікації в управлінні організацією
29. Запобігання та вирішення конфліктів в управлінні організацією
30. Психологія управління персоналом сучасної організації
31. Удосконалення управління використанням ресурсного потенціалу підприємства
32. Удосконалення структури управління агроформування
33. Удосконалення виробничої структури підприємства

34. Проектування раціональної організаційної структури управління господарської організації аграрного профілю
35. Удосконалення організаційної структури та структури управління підприємства
36. Організаційно-правові засади існування та розвитку аграрного підприємства (організації)
37. Удосконалення організації та управління сільськогосподарським підприємством (на прикладі фермерського господарства, ТОВ, ПСП, СВК...)
38. Управління розвитком підприємства
39. Організація системи менеджменту у сільськогосподарському підприємстві.
40. Стратегія розвитку галузі рослинництва
41. Стратегія розвитку галузі тваринництва
42. Стратегічне управління сільськогосподарським підприємством (організацією)
43. Удосконалення стратегічного управління маркетинговою діяльністю підприємства
44. Управління стратегічними змінами підприємства
45. Вибір напрямів розвитку підприємства
46. Стратегічний вибір підприємства та його реалізація
47. Стратегічне планування розвитку організації
48. Планування діяльності організації, підприємства (за напрямками діяльності)
49. Формування системи показників контролю діяльності організації, підприємства
50. Вплив зовнішнього середовища на управління організацією (підприємством, установою)
51. Удосконалення господарського механізму в системі аграрного менеджменту
52. Удосконалення системи управління інженерно-технічним забезпеченням виробничих процесів сільськогосподарського підприємства

53. Удосконалення управління виробничою інфраструктурою підприємства
54. Удосконалення організаційно-правового механізму управління сільськогосподарського підприємства (організації)
55. Удосконалення системи методів управління сільськогосподарським виробництвом
56. Удосконалення економічних методів менеджменту підприємства
57. Удосконалення системи адміністративних методів управління сільськогосподарським підприємством (організацією)
58. Удосконалення соціально-психологічних методів управління у практиці діяльності підприємства
59. Управління реальними інвестиціями підприємства
60. Інвестиційний менеджмент в підприємстві
61. Удосконалення управління соціально-психологічною підсистемою аграрного підприємства
62. Управління соціальним розвитком аграрного підприємства
63. Підвищення ефективності процесів управління в сільськогосподарському підприємстві
64. Управління витратами та їх окупністю при виробництві сільськогосподарської продукції
65. Удосконалення корпоративного управління на підприємстві
66. Організація системи фінансового менеджменту на підприємстві.
67. Шляхи удосконалення системи менеджменту на підприємстві.
68. Шляхи удосконалення консалтингової діяльності підприємства.
69. Управління матеріально-технічним забезпеченням підприємства.
70. Удосконалення організації та управління

використанням машино-тракторного парку підприємства.

71. Управління збутовою діяльністю підприємства.
72. Діагностика ефективності інвестиційних процесів на підприємстві.
73. Діагностика фінансового стану підприємства в системі антикризового управління
74. Організація документообігу в організації (на підприємстві, в установі)
75. Удосконалення інформаційного забезпечення управління підприємством
76. Використання ділової інформації в управлінні організацією
77. Використання ефективних маркетингових стратегій в управлінні організацією
78. Інформаційні системи управління сучасною організацією
79. Фінансово-економічна діяльність в управлінні організацією
80. Управління маркетинговою діяльністю організації
81. Управління операційною діяльністю організації
82. Управління інвестиційною діяльністю організації
83. Управління зовнішньоекономічною діяльністю організації
84. Планування маркетингової діяльності організації (підприємства)
85. Удосконалення організаційної культури управління
86. Система адміністративного управління організацією.
87. Удосконалення системи аграрного менеджменту сільськогосподарського підприємства
88. Організація системи менеджменту галузі тваринництва і шляхи її удосконалення на підприємстві
89. Підвищення ефективності менеджменту у галузі

рослинництва сільськогосподарського підприємства.

90. Управління якістю як засіб підвищення конкурентоспроможності продукції

91. Управління підприємством в кризовій ситуації

92. Стан та шляхи удосконалення виробництва сільськогосподарської продукції (за видами виробництв) з використанням досягнень сучасного менеджменту

93. Стан та шляхи удосконалення виробництва соняшнику з використанням досягнень сучасного менеджменту

94. Управління ризикозахищеністю аграрного підприємства

95. Управління конкурентоспроможністю молочного скотарства

96. Управління ефективністю виробництва елітного насіння зернових культур

97. Управління конкурентоспроможністю зерновиробництва

98. Управління прибутковістю виробництва молока

99. Управління інформаційною безпекою підприємств агропродовольчої сфери

100. Удосконалення управління конкурентоспроможністю підприємства в сучасних умовах господарювання

Зразок орієнтовного плану кваліфікаційної
роботи

ТЕМА

**Управління ефективним використанням
сільськогосподарських угідь**

ВСТУП

**РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ
ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИКОРИСТАННЯ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ УГІДЬ**

1.1. Наявність, рівень використання та екологічна характеристика земельного фонду України

1.2. Сучасні еколого-економічні та нормативно-правові проблеми використання та охорони земель в Україні

1.3. Механізми сучасного управління сільськогосподарськими угіддями

**РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСНОВНІ
НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ
ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИКОРИСТАННЯ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ УГІДЬ**

2.1. Ресурсний потенціал підприємств та ефективність його використання

2.2. Економічні результати використання сільськогосподарських угідь

2.3. Підвищення еколого-економічної ефективності використання земель

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

Зразок оформлення основних елементів слайдів
візуального супроводу

**ІЛЮСТРАТИВНІ МАТЕРІАЛИ
ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

на тему:

« _____ »

здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 073 «Менеджмент»

(прізвище, ім'я по батькові студента повністю)

Науковий керівник:

(науковий ступінь, вчене звання, ПІБ)

Харків – 20__ рік

Мета, об'єкт та предмет дослідження

Мета кваліфікаційної роботи полягає у ...

Для досягнення цієї мети в кваліфікаційній роботі поставлені та вирішені наступні **завдання**:

- завдання 1;
- завдання 2;
- завдання 3;
-

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є

Предметом дослідження є ...

Примітка. На титульній сторінці ілюстративних матеріалів до кваліфікаційної (бакалаврської) роботи студента заочної форми навчання під назвою кафедри в дужках зазначається: (Заочна форма навчання).

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Методичні вказівки для підготовки та захисту
кваліфікаційної роботи для здобувачів першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 073 Менеджмент
денної та заочної форми навчання.**

Укладачі

*ГАЦЬКО Анатолій Федорович
ГУТОРОВА Олена Олександрівна
САГАЧКО Юлія Миколаївна
СМІГУНОВА Олена Вікторівна
ТКАЧОВА Світлана Сергіївна*

Підписано до друку __. __. 20__ р.
Формат 60×90 ¹/₁₆. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. – 5,3. Наклад – __ прим.